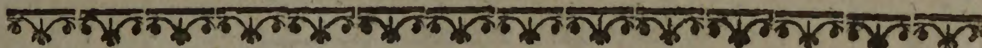

TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

DE

ANASARCA.

18

TENTAMEN MEDICUM, INAUGURALE, DE ANASARCA.

QUOD,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JOHANNES PLEASANCE,

ANGLO-BRITANNUS.

Soc. Ch. Med. Edin. S. H. et Praes. Ann.

Quis talia fando——————

——————temperet a lachrymis?

VIRGIL.

Ad diem 25. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXI.

PRÆCEPTORI SUO ERUDITISSIMO

THOMÆ YOUNG,

ARTIS OBSTETRICIÆ IN

ACADEMIA EDINENSI

PROFESSORI,

S. P. D.

JOHANNES PLEASANCE.

Cum mecum, vir illustrissime, quot beneficia in me conferenda amicus privatus curaveris, quantumque fructus e praelectionibus tuis, super re obstetricia, excellentissimis, quas ab initio ad finem usque quater audire mihi contigerit, perceperim, attentus reputo, te ex omnibus mortalibus, quibuscum aliquid familiaritatis amicitiaeve mihi intercedit, cui hoc, qualecunque sit, dedicem opusculum, non seligere non possum, praesertim cum metus sit, ne nulla posthac alia grates, quas optime meritus es, tibi persolvendi subministretur occasio. Onus maturum utero molliter auferre, et mala, quibus sexus objiciatur foemineus, nimis numerosa, feliciter levare diu pergas, fama et existimatione, quas artis propriae notitia, benevolentia, et humanitas tibi jure comparunt, indies auctior, et ab omni parte beatus. Vale.

Dabam Edinburgi pridie Idus Junias 1781.

TENTAMEN MEDICUM,

INAUGURALE,

DE

ANASARCA.

MORBI quibus corpus humanum ſubjicitur, ut nobis noſologiſti demonſtrarunt, admodum ſunt multi, alius alio diffidens, ac aſſidue inter ſeſe connecti obnoxii, quo magis mirum homini medica ſcientia praedito videatur, ſe adhuc ab uno vel altero eorum immunem vixiſſe!

Morbi qui ſubito irrumpunt, quorum ſymptomata violentiora ſunt, curſuſque rapidus, omni aevo attentionem obſervantis excitaverunt, ac inſtanti ope medici eguerunt; hinc eſt, quod eorum cauſae

 magis

magis accurate fuerunt exploratae, ac remedia melius ſtabilita, quam in his, ubi mors gradatim ac inſidioſe appropinquat, ubique ſymptomata primo nihil periculi exhibent, etiamſi ſaepe ad mortem poſtremo ducant. In ordine priori, morbus ad mortem aut ſanitatem cito tendit; ac ſaepe, ſi appetitus naturae non repugnati fuerint, in medelam ſui ipſius laborat: In poſteriori autem morbus tempore inveteraſcit, vires vitales paulatim marceſcunt, et aegrotus, omnem medicinam deludens, quod reſtat vitae curriculum inter ejulatus ac miſerias agit. Claſſi morborum jam dicta, Hydrops-anaſarca merito, me judice, adnumerari poteſt, quae, ob ſymptomatum vim, diuturnitatem, ac ſaepe irradicandi impotentiam noſtram, mihi videtur inter morbos, qui curam medici praecipue poſtulant, non inferiorem locum tenere. Aretaeus enim rite obſervavit, 'Medicum totum hominem permutare debere, ſi ipſum curare velit.' Hunc igitur morbum, variis rationibus inductus, pro diſſertatio-

nis

nis inauguralis materia ſelegi. Non vero mihi aſſumam, quaſi aliquid novi hac de re edere poſſim; ter felix egomet, ſi, quando ex ſpectatis ſcriptoribus ea quae ad praxin utiliſſima viſa ſunt, ſelegero, ac hocce opuſculum ad finem perduxero, modus medendi ut verae theoriae ac cauſis morbi nixus, vobis, doctiſſimi ac ſemper venerandi Praeceptores, gratus fuerit.

HISTORIA MORBI.

Nulli corporis habitui adeo infeſtus eſt hicce morbus, ac laxo et debili. Corporis temperamentum, in quo ſaepiſſime impetum facit, phlegmaticum eſt. Nulla aetas ejus expers eſt; at raro infantibus, majoribus vero natu frequentius, invadit. Annuentibus pleriſque ſcriptoribus, duae de tribus anaſarca laborantium quinquageſimum annum tranſegere; attamen illuſtr. Profeſſor Home, in praxi ſua extenſa, ac feliciſſima, notavit, minores natu frequenter hoc morbo corripi. Huncce morbum imprimis

mis talorum pedumque intumescentia, indicat *; si aegrotus praesertim multum per diem ambulaverit, situve erecto per aliquod temporis spatium manserit, etsi frequenter in hominem minime de die exercitatum incidat. Tumor hic naturalem partis colorem plerumque retinet, et impressi digiti vestigium relinquit †; auroram vero versus evanescit, dum per noctem in situ horizontali decubuerit aeger. Corpus jam magis quam solito exercitatione defatigatur, sitis paulatim increscit, et urina pro quantitate ingesti liquoris parce nimis mittitur. " Aeger, in partibus quas morbus obsidet, mole augetur: In reliquis magis magisque indies emaciatur et gracilescit ‡," &c. Brevi tumor ad partes superiores ascendit, magisque fit stabilis; urinae quantitas minor, et plerum-

* Hoc saepissime fit; tumor autem partibus aliis irrumpat, et per totum inde corpus sese diffundat.

† Foveae a digitorum impressione in surarum parte inferiori sub noctem imprimis conspicuae. *Vid. Sydenham. de Hydrope*

‡ Sydenham. de Hydrope.

plerumque limpida evadit; eundem attamen colorem *ſaturate* rubrum, ac in hydropicis aliis collectionibus ſaepe oſtendit. Progrediente morbo, tumor ad coxas, lumbos, ventremque quaſi ex traduce propagatur, cellas tandem organaque procul remota vehementer diſtendit. In mediaſtinum et cellas ſupra pulmones ſitas, ad manus faciemque poſtremo penetrat. Palpebrae ita aliquando aqua tumeſcunt, ut viſus omnino hebeſcat; progreſſu morbi, totum corpus aquae copia corripitur, partibus magis dependentibus maxime extenſis; aqua per cutem aliquando cuticulamque iter ſibi facit, alio in veſiculas cuticulam elevat; fluidum emiſſum aliquando tam limpidum eſt, ut lucem parti admotam tranſmittat, ac ſpectanti in commodo ſitu accurate obſervanti, pars anaſarcae illuminata maxime tranſparens videbitur; licet aliis, at raro, collectiones ſummae ſpiſſitudinis inventae fuerint*. Ut tumor ſe diffundit, urina fit turbida,

* Vide Dr Donald Monro on the dropſy.

turbida, et colorem ſeroſum induit; reſpirandi difficultas, frequenti ac ſicca tuſſi et anxietate concomitata, jam ſupervenit; aegroto in ſitu horizontali poſito, ſomnum praeveniendo, valde moleſta, et ſic aegrotans a temporario ſolatio, illum magnopere refocillante, deprivatur. Cutis magis ſolito arida fit, interdum perlucida eſt, ſentiendi facultas calorque ſuperficiei naturalis diminuuntur, et reſpiratio inertior magiſque languida fit; maximeque impedita reſpiratione, aegrotus thorace erecto ſuſtinendus ſit. Pulſus, qui initio naturales erant, nunc parvi, frequentes, et irregulares evadunt; debilitas et languor magis magiſque augentur; ſitis intolerabilior fit; ac ſolidorum ciborum adpetentia deeſt. "Aliquando in tibiis apparent maculae et veſiculae, quae in ulcera inſanabilia degenerant *." Laborans morbo nauſea frequenter vexatur, inſenſibilis ſaepe vel comatoſus fit; urina faeceſque, aegrotante inſcio, emittuntur; deliquium animi

* Vide Principia Medicinae celeb. P. Home.

animi plerumque ſupervenit; morſque, quam jam implorat ipſe aeger, exoptant amici, mortalitati ac miſeriae finem imponendo, tragoediam claudit. Si morbus abſque ope medicinae felicem habuerit finem, haud raro ex magna urinae evacuatione, majori vel minori febris gradu comitata, procedit. Ut plurimum infauſte terminatur ex impedita reſpiratione, indeque pendente ſanguinis circuitus obſtructione. Hae quidem functiones non ſemper ad rationem voluminis externi tumoris impediuntur; etenim analecta medica teſtantur, rupturas locum obtinuiſſe, dum memoratae functiones minime affectae fuerint; et, e contrario, parva licet externa intumeſcentia, magnopere nihilominus illae perturbatae fuerunt. Etſi aliae fuerint ſecretiones diminutae, alvi tamen evacuatio minime impeditur; poſtremo autem conſtipatio ſupervenit. Cum maxima ſiti, lingua humida tamen manet; et tum demum areſcere incipit, quando progreſſu morbi febrilis affectionis ſymptomata appropinquaverint. Hunc curſum tenet anaſarca

ſarca gradatim inducta ; verumenimvero una nocte illam irrepſiſſe novimus *, uti ex obſervationibus ſummorum virorum Sauvageſii et Home abunde conſtat.

Araeteus hujuſce affectionis hiſtoriam verbis paucis eleganter comprehendit †.

DEFINITIO.

Summa adhibita ingenii noſtri cura ac ſolicitudine, nulla aptior viſa eſt definitio ea quam nobis tradit illuſt. Cullen, medicorum decus ac heros. " Corporis totius vel partis

* Vide Sauvag. Noſolog. Method. vol. 2. p. 472. Praelect. Clinic. Celeb. Home et Gregory.

† " Omnibus," inquit, " ineſt pallor, ſpirationis difficultas, tuſſis. Diverſis temporibus ſegnes ſunt, pigritia multa, a cibo abalienatio, et, ſi aliquid adſumant, quamvis modicum et flatu carens, nihilominus valde inflantur ; diſtentiones patiuntur ; citra madorem eorum corpus eſt ; idcirco neque in balneis ſudore madeſcunt ; praeterea albidi ſunt et effeminati ; ſomni graves ſunt, torpentes, breves, animi deliquium, circa minima quaeque ſolicitudo, vivendi cupiditas ;" *Lib.* 4. *cap.* 1.

partis ejus intumeſcentia mollis inelaſtica ;" *Noſol. Method. Cl. 3. Cachexiae*; Ord. 2. Intumeſcentiae.*

DIAGNOSIS.

Morbi praecipua ſigna ſunt : Primo, tumor diſcolor, foveam imprementis digiti retinens ; 2do, Urinae defectus ; 3tio, Sitis, ac quarto reſpirationis difficultas. Ultima tria huicce, aliiſque effuſionibus ſeroſis, communia ſunt ; adeoque, abſente primo, morbus non adeſt ; hoc fere neceſſitatem diagnoſin ulterius extendendi praecluderet.

Anaſarcam ex tumoribus oedematoſis, in cruribus convaleſcentium atque mulierum utero gerentium, dignoſcimus, per urinae inopiam quam induit, per ſitim qua comi-

B tatur,

* Cachexiam proximum eſſe ad hydropis gradum, conſtans antiquiſſimorum medicorum fuit adſertio, qui inde, in ſuis de re medica monumentis, poſt cachexiam ſtatim de hydrope agere conſueverunt. *Vid. Hoffman de Hydrope.*

tatur, et ex rebus manifeſtis, in multiplicibus aegrotorum convaleſcentium querelis. Sydenhamus, cum de ſignis hydropis adpropinquantis loquitur, ſequentia habet? "Neque tamen in viris ejuſmodi tumor hydropem certo indicat; etenim, cum ſenex quiſpiam, habitu corporis paulo plenioris praeditus, aſthmate jam a multis annis laborans, ab eodem derepente, idque hiemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor muſculos tibiarum occupabit, hydropicorum tumores aemulans, qui hieme etiam magis quam aeſtate, tempeſtate magis pluvia quam ſerena, pariter invaleſcit, et tamen, ſine quovis incommodo inſigniori, eundem ad libitinam uſque comitabitur." Anaſarca a tumoribus ex eryſipelate orientibus dignoſcitur, coloris diſſimilitudine, vario modo quo impetum facit, et abſentia febris, ſaltem violentioris, quae affectiones eryſipelatoſas ſemper fere comitatur. Anaſarcae non lividus ille eſt color, qui ecchymoſin prodit; et in hac praeterea nulla lotii inopia aut praeternaturale bibendi deſiderium adeſt.

Sed

Sed ut aqua in hydrope non ſemper pura effunditur, abſente igitur pelluciditate, non concludere licet pro certo, morbum non hydropem eſſe; enarrat enim Doctor Donald Monro celeb. * ſe hydropicorum aquam viridem, fuſcam, et ſanguineo-rubram vidiſſe, immo nonnunquam etiam lacti illam ſimilem fuiſſe. Colore, ſiti, gingivis aridis, ac ſalubri ſpiritu, a tumoribus ſcorbuticis diſtingui poteſt. Illam quoque ab aëre in membrana cellulari collecto, paucitate urinae, digiti impreſſione diu manente, et ad tactum flacciditate, elaſticitate illi peculiarique emphyſematis ſono crepitanti oppoſita, diſtinguimus. Ex obeſitate nimia corporis, anaſarca ſignis variis in hiſtoria ejus ſaepius jam dictis facile diſcernatur, mutatione loci ſitu, partes inferiores primo aggrediente, celeriter aſcendente, et intumeſcentia adipoſa impreſſionem digiti non retinente. Circa finem graviditatis, ut antea

* Vide Dr. Donald Monro on the Dropſy; et etiam Baſſii obſerv. med. dec. 2. obſerv. 7.; et Hiſt. de l'acad. des ſciences, 1700—1710.

antea notatum fuit, crura ſubinde valde tumeſcunt, et revera oedematoſa ſunt; peracto vero partu, hicce tumor, ex cauſa definita pendens, brevi evaneſcit; et ut intumeſcentia haec geſtationis tempore nata, pauloque poſt ſua ſponte abiens, nil ominoſi portendat; ſic, qui illam radicitus tollere tentat, inanem non modo verum et pernicioſam operam ludit. Tumores, etiamſi in cruribus convaleſcentium ſpuriam quandam anaſarcae ſpeciem conſtituant, tamen ut morbus non verus ille eſt, cui genuinae anaſarcae adfinximus ideam, nec urgentibus illis ſymptomatibus ſtipatur, quorum in hiſtoria morbi noſtri mentionem fecimus, ſed omnino ex debilitate pendet, a cauſis vulgo excitantibus immunis, diſtinctio inter hoſce morbos multum non faceſſit negotii. Quum vero ſpuria haec cruralis anaſarca univerſalem morbum nonnunquam praeſagiat, procul dubio ſyſtemati roborando, et cauſae morbi tollendo, opera danda eſt. Aliis antiquorum placuit, inter anaſarcam et leucophlegmaſiam diſtinguere; ſed mihi diſtinctio

adparet

adparet in gradu affectionis tantummodo esse, qua de causa minus necessarium duxi, amplius in hac dissertatiuncula de ea dicere.

CAUSÆ REMOTÆ.

Causae hujus plerorumque morborum remotae, rite in praedisponentes ac excitantes dividantur.

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Quidquid ad vires corporis assimilatrices perturbandas tendit, anasarcae portam aperit; hae etenim facultates cum tono ac vigore solidorum, haecceque iterum cum statu virium vitalium, vel energiae nervosae, arcto connectuntur vinculo. Globuli rubri sanguinis, quam ulla alia pars massae circulantis, magis in processu animali progredi adparent, et in bona valetudine proportionem bene aptam ad reliquas partes constituentes

constituentes gerunt; eorum excessus, vigore et agilitate facultatum moventium, ac solidorum simplicium firmitate, exercitatione praecipue adhibita moderata, plerumque comitatus est. Ubi vero deficiunt, corpus languidum fit et imbecille, vires vitales diminutae videntur, solidaque flaccidiora evadunt; sed leucophlegmatica est auctorum diathesis quae ad anasarcam praedisponit. Quaecunque igitur ad hancce augendam ducunt, propensionem ad morbum etiam augebunt; sed, ut illum debilem necessario statum esse oporteat, imbecilles hasce esse vires ita necesse etiam est; quodcunque igitur ad laxitatem in solidis simplicibus, et debilitatem aequam in vitalibus gignendam conducit, praedispositionis causa sit. Senectus, coelum madidum, vita sedentaria, debilitatem tenuemque fluidorum statum inferunt; fibrarum laxitas, congenita vel acquisita, ab immodico et nimis frequenti more liquores ingurgitandi spirituosos, vel ex diaeta tenui, parcā, et aquosa, aut validioribus drasticis, sa-

livationibus

livationibus crebris, haemorrhagiis profuſis, &c. inducta, omnia ut cauſae praediſponentes agunt. Iniquae ſortes vitae, diuturnum vehementemque moerorem inducentes, ſine dubio inter haſce cauſas enumerentur. Totius ſyſtematis nervoſi, et neceſſario cunctarum functionum cum ea nexarum, vim minuunt; nullibi tamen tantum habent effectum, ac in ſtomachum aliaque viſcera abdominalia *. Digeſtio impeditur; chylificatio non bene peragitur; et bonus ſanguis, ad robur corporis adeo neceſſarius, non ſufficienti quantitate elaboratur. " Cauſa hujuſce morbi in genere ſanguinis debilitas eſt; unde alimento quod forinſecus importatur in ſubſtantiam ſuam convertendo non jam par, idem in extremitates et pendulas corporis partes explodere neceſſe, mox in abdomen etiam †.' Ipſa et jam ſanguinis circulatio aliquo incommodo afficitur; motus cordis neque tam

* Praelect. de Inſtitutionibus Medicinae celeb. Prof. Gregory.

† Vide Sydenham. De Hydrope.

tam rapidi, nec tam validi ſunt; hinc obſtructiones in viſceribus abdominalibus facile formantur, praeſertim in hepate et ſplene; et vaſa harum partium, nullis valvulis inſtructa, tanto magis iis obnoxia ſunt. Foeminae huic morbo magis quam viri expoſitae ſunt, non tantum ob laxitatem, ex vita magis ſedentaria inductam *, ſed quia ſaepius quoque alios cauſarum excitantium objiciuntur. Speciem hanc hydropis interdum ex praevalentia tenuiorum ſanguinis elementorum oriri ſuggeſtum fuit; etiamſi vero generalis naturaliſque laxitatis praecedentis et debilitatis in ſimplicibus ſolidiſque vitalibus effectus ſit, ex caſibus tamen fortuitis in corporibus aliter ſanis nonnunquam fortaſſe proveniat; et ſic multa exempla exſtant hydropis ſubito irrumpentis, ſeroſis obſtructis evacuationibus; attamen in his etiam, aut retentione rei alicujus noxiae, quae expelli deſtinata fuit, vel quave cauſa latente, vis vitae gradatim langueſcit, ſolida tonum amittunt, collectiones

* Vid. Ramazzini de morbis artificum.

collectiones aquosae indies progressum faciunt, et magis magisque inveterascunt.

CAUSÆ OCCASIONALES.

Hae tam numerosae, tamque accurate descriptae digestaeque ab illustr. Culleno sunt, ut vestigia tanti viri premere laudi mihi ducam.

Tabula causarum hydropis excitantium.

Serosi laticis accumulatio hydropem efficiens, oritur, ex,

I. Effusione, quae fit
  1. Exhalatione aucta; haec iterum a
    A. Resistentibus venosi sanguinis recursui,
      a. Obstructionibus,
        aa. Pulmonum,
        bb. Cordis,
        cc. Hepatis,
      b. Corporis situ,

c. Ple-

c. Plethora venoſa,
aa. Suppreſſo menſtruali fluxu,
bb. ——— haemorrhoidali,
cc. ——— evacuationibus ſeroſis.
d. Obſtructione venarum quarundam,
aa. Concretionibus ipſarum polypoſis,
bb. Compreſſione,
a. Tumoribus tunicis earum haerentibus,
b. ——————— extra venas,
aa. Schirroſis,
bb. Steatomatoſis,
cc. Utero gravido,
dd. Aquae propter aſcitem collectae.
B. Obſtructis per excretoria fluidis;
C. Impetu ſanguinis in arteriis aucto,
a. Vi externa, ut diſtentione vel contuſione,
b. Febre.

D. Ex-

D. Exhalantium relaxatione, propter,
  a. Paralyſin,
  b. Atoniam univerſalem, ut chloroſi, cachexiaque.
E. Partis aquoſae, ſanguinis quantitate aucta,
  a. Ingeſta,
  b. Retenta propter excreta impedita,
  c. Partis craſſioris abſtractione, ut,
    aa. Globulorum rubrorum et glutinis haemorrhagiis,
    bb. Glutinis ab evacuationibus ſeroſis vel purulentis.
2. Ruptura lymphaticorum,
3. Saccorum aut veſicarum.

II. Retentione et accumulatione fluidorum naturaliter effuſorum, propter diminutam abſorptionem,
  1. Venis partium lymphaticis carentium obſtructis,
  2. Ipſis lymphaticis, vel glandulis eorum obſtructis,
  3. Paralyſi lymphaticorum.

Quoniam

Quoniam de variis hifce caufis differere, opufculum hujufmodi ultra limites duceret, et cum inftituti ratione minime congrueret, pauca tantum de iis dicenda funt, quae ad anafarcam idiopathicam pertinent. Cellulae telae cellulofae, variaeque cavitates in corpore humano, anatomicis et phyfiologis diu notae fuerunt: Ad fluidorum in illis inventorum naturam autem non attenderunt, nifi quando in quantitate morbida collecta fuerint; praecipitefque per conclufiones ftabilitum erat, fluida in illis omni tempore mere effe aquofa, vel ferofa, ab arteriis feparata, per venafque rubras ftatim reditura. Hae utcunque fententiae a peritis anatomiae atque medicinae diligenter perfcrutatae fuerunt, ac pro factis phyfiologiae indubitabilibus adoptatum fuit, ut fanguinis lympha, fluidufve confimilis, liquor fit naturalis, per arterias lymphaticas effufus, in venafque rubras tranflatus, abforbentium vaforum intervenientium inftrumento, quae lymphatica valvulofa adpellantur, ex variis in corpore cavitatibus, cellulifque ejus medii uni-

universſalis connectentis ſurgentia, in ductum tranſientia thoracicum, in anguloque inter jugularem intimam, ſiniſtramque ſubclavianam venam, deſinentia. Cum fluidum in hiſce cavis naturaliter effuſum more ſolito non reſtituitur, accumulat, quodque vocatur hydrops producit; cum hocce in cellis membranae cellularis ſub cute vera accidit, ſpecies hydropis illa, anaſarca nominata, oritur. Inter cauſas diminutae abſorptionis tabula inſertas, obſtructio venarum, partibus lymphaticis carentibus, enumeratur, neque poſſum, neque auctoritatem tam venerandam negare volo. Tantum animadvertendum eſt, ut quouſque ab analogia ratiocinari liceat, lymphatica eſſe in cerebro aeque ac in aliis partibus ſuſpicaremur, quamvis rationem eorum reddere non valeamus; nam vel venas rubras ipſas non abſorbere, aut etiam abſorbentia in ipſas haud omnino terminare, obſervationes et argumenta Cl. Monro * et Hewſon † ultra dubium

* Vid. Monro de venis lymph. valv.

† Vid. Hewſon on the lymph.

dubium ponunt. Plura de hacce re dicere haud mihi convenire puto; quando viri illuſtres inter ſeſe differunt, non meum eſt, qui tantum ſum tyro, inter illos dijudicare. Cauſae omnes jam recenſitae, ſub praediſponentibus, excitantibuſque, modo ſequenti exitus habeant computatos:

I. Aucta exhalatio, naturali manente abſorptionis gradu.

II. Diminuta abſorptio cum naturali exhalatione.

III. Aucta exhalatio et diminuta abſorptio.

Excretiones ſuppreſſae, ſive naturales ſive adventitiae fuerint, anaſarcam aucta exhalatione inferre videntur. Lymphatica ſive vaſa ſive glandulae tumoribus ſchirrhoſis vel ſimilibus cauſis obſtructa fuerint, anaſarcam abſorptionem minuendo inducunt *. Ex ſola debilitate hydrops auctam ex-

* Hoc argumentum perſequuntur plurimi medicorum;

exhalationem, diminuta itemque abſorptione explicat. In Loweri, Baſſii obſervationibus, commentariiſque Gallicis, ſaccati hydropis, ruptis lymphaticis, aut eorum trunco ductu thoracico, exempla habemus; et quum ruptura in ramuſculo uno vel pluribus, aeque ac in maximis ſyſtematis partibus abſorbentis contingat, rupturam quaſi diffuſae cauſam hydropis poſſibilem reſpiciamus.

CAUSA PROXIMA.

Cauſa hujus morbi proxima in aucta exhalatione et imminuta abſorptione fluidi ſeroſi, communiter conſiſtere videtur. Sola quidem aquae in tela celluloſa collectio, pro cauſa anaſarcae proxima habita fuit; verum enimvero, dum ad praxin reſpiciamus, ejuſmodi de natura morbi ideam nobis

corum; attamen Monro cl. objectiones ei ratiocinationi protulit, ab exhalatione aucta etiam in hoc caſu oriri afferuit.

bis fingere non licet; etenim experientia liquido conſtat, effuſionem ſeroſam facilius removeri, quam ipſe morbus medetur, id quod pathologicae illi regulae adverſatur, quae dictitat, quod, ſublata cauſa proxima, tollatur quoque morbus.

RATIO SYMPTOMATUM.

Crurum intumeſcentia, aſcenſus tumoris gradualis, penetratio in cellas in ſuperficie organorum interiorum, flaccidum prementis digiti veſtigium tarde conſurgens, omnia cellarum communicatione poſitioneque erecta naturaliter dependent.

Urinae paucitas—Ex fluido, urinam in ſtatu ſano ſuppeditante, ad membranam cellularem jam abducto, explicetur. Veriſimileque videtur, ſtatum renum infirmum ad eam producendam nonnihil valere.

Cutis valde pellucida, levis ac arida fit.—Per tenſionem quam efficit aqua in cellulis

lulis collecta, ac per inopiam perspirationis.

Calor decrescit.—Fluidis extravasatis, tonus vasorum aboletur, et, ut calor cum eorum tono arcte conjunctus videtur, sic ex atonia illorum affici quoque illum necesse est.

Cutis insensilis fit.—Fluidum accumulatum non modo in vasa sanguinea, sed etiam in nervos pressura et humiditate, agit.

Dyspnoea, anxietate, et tussi vehementi plerumque comitata.—Pulmones premuntur, et cor ac arteriae vigore non florentes, in omnibus suis viis superficiem versus impediuntur, unde sanguis interne accumulatur, et sic memorata symptomata producit. Etsi tussis rationem ineamus, ex pulmonum compressione, sanguinisque difficili per eos transitu, nobismet tamen saepe cogitare licet, eam ex frigore nonnunquam inferente morbum oriri; saepissime vero ac directe ab irritatione exterioris pulmonum superficiei, ex motu fluidorum excitari videtur; ex locali etenim hydrothorace satis constat,

motum vel leviſſimum tuſſim violentam ſemper producere.

Pulſus imbecillis, frequens, ac irregularis fit.—Haecce phaenomena ex debilitate, ſanguinis in interioribus accumulatione, et repugnantia praeſertim in pulmonibus cordi arteriiſque, pendeant. Forſan etiam pulſus abnormis ex mutato ſitu motuve corporis explicari poſſit.

Sitis.—Vel ſit ſenſatio ex quadam faucium conditione producta, vel ex generalis ſyſtematis neceſſitudinibus orta. In priori caſu, ex inopia ſecretionis ibi, et abductione magna fluidarum partium, explicari debet; in poſteriori autem caſu, quamvis partium fluidarum abſtractio illum expo-nat, tamen in ſtadiis nonnullis pulſus celer, diaeta craſſa plerumque juſſa, ac forſan etiam fluidi abſorptio, cum aucta acrimonia, ut cauſae ſitim excitantes haud immerito conſiderentur. Sive exiſtimamus fluida effuſa per poros inorganicos, vel per arteriarum extremitates tranſire, valde perſpicuum erit, relaxationem debilitatemque

ſolidorum

ſolidorum lumina illorum augere, unde exitus expeditior partibus maſſae circulantis magis fluidis permittitur. Hocce fundamento nixi, cutis relaxatione ad ſudorem promovendum ſaepe utimur. Sed, ut pars aquae redundantis in ſtatu ſano per latera vaſorum, praeſertim exhalantium, in membranam cellularem, aeque ac in alias corporis cavitates, continuo iter ſibi facit, ad ſuperficiem earum madidam ſervandam, ita horum fluidorum quantitas neceſſario augebitur, eorumque de ſyſtemate circulanti expulſio expeditius efficietur. Hoc igitur effuſionis auctae rationem praebebit; ſed talis eſt abſorbentium vaſorum natura, ut, in corpore ſano, actio illorum plerumque quantitati liquoris effuſi adaequata eſt: Ut itaque rationem reddamus durationis hujuſce effuſionis, ſupponendum eſt, lymphatica etiam debilitatis participes eſſe, et quod atonia iis communicata ſuo munere fungi ſolito vigore amplius nequeant. Hocce autem vim muſcularem vel viventem in lymphaticis ſupponit, quam

dum

dum assumamus, auctoritate Monroiana veneranda sustentati sumus *. Haecceque opinio mihi probabilior videtur, quia nulla alia vis fluxum lymphae regularem explicando par est ; alterna vasorum sanguineorum musculorumque contractio et relaxatio, ad fluxum hunc lymphae producendum, nec universalis satis, nec apta est ; et attractio capillaris, si locum obtineat, motum tantum incipere potest †.

PROGNOSIS.

Hancce a causis remotis, duratione morbi, et symptomatum statu, simul ac aetate, vi, et constitutione aegri, deduci necesse est. Si a frigore, aut ullius excreti obstructione, quod iterum restitui possit, initium habuerit morbus, si aegrotus florens aetate infractaeque constitutionis fuerit, morbusque recens, prognosin secundam caute praebeamus ; e contrario autem, si scirrhus, polypus, vel ossificatio, inter remotas fuerint causas,

* Praelect. Anatom.

† Vid. Lower de Corde.

caufas, aegrotus aetate provectus, viribufque fractis, fententiam faltem noftram procraftinare oportet, fi non moribundum denunciare animus effet.

METHODUS MEDENDI.

Confilia tria curandi funt,

I. Aquam evacuare.

II. Vigorem fyftematis amiffam reddere.

III. Symptomatibus urgentibus fuccurrere.

I. 1. Per excretoria

a. Catharticis

b. Diureticis

c. Diaphoreticis

2. Per exitus ex arte confectos

a Epifpafticis

b. Fonticulis

c. Puncturis

3. Abforbentium actionem augendo

a. Frictione

b. Vomitu

c.

c. Electricitate
d. Tonicis universis
e. Pertinaci ab omni potu abstinentia

II. Diaeta plena
a. Exercitatione
b. Aëre puro et sicco
c. Cortice Peruviano
d. Ferro
e. Acido vitriolico

III. a. Venaesectione topica
b. Generali

Modus evacuationes augendi naturales, illi anteponendus recte videtur, quo artificiales mere excitantur, ac de variis medicamentorum classibus, quaeque strenue ut caeteris praestantior laudata fuit; verum enimvero, ut nulla earum omnibus circumstantiis morbi, aut unicuique habitui accommodata sit, de singulis agam. Quo medicamenta stricte sic dicta primae respondeant indicationi, dietae aegrotantis peculiaris ratio habenda est; hacce enim cautela

tela poſthabita, ſuppleri neceſſe eſt aquae collectio tam celeriter ac ulla pars abſorbetur et excernitur; quapropter gelatinae, juſcula, ova, aves praeſertim ferae, cum carne quadrupedum leviorum, diaetam conſtituant. Vinum rubrum (*port vel claret*) Anglis dictum, forſitanque majori adhuc proprietate *Rhenanum*, utpote validum diureticum, liquor *gin-punch* dictus, nec non cereviſia illa *porter* dicta, ſi aegro ita placuerit, potus munere fungantur, ad ſitim levandam, vimque corporis ſuſtentandam. Fluidorum effectus ingeſtorum excretioneſque accurate, ſi fieri poteſt, ad menſuram redigantur, effuſionemque non creſcere, ſi compertum fuerit, magis in fluidorum uſu acquieſcamus; at ſi contra, ſitis tamarindis, malis aurantiis, ſimilibuſque linienda eſt, potuſque quantitas diminuenda. Corpus calidum ſervare haud levis momenti erit; quem in finem veſtimentis calidis utatur aeger, quae, ſedativos frigoris effectus in ſuperficiem praeveniendo, perſpirationem promovent; laneae veſtes optime conveniunt.

niunt. Exercitatio ſub dio, pro ratione virium aegrotantis, quotidie repetatur, aër ejus vi tonica multum adjuvabit; equitatatio, et geſtatio curru, ambulatione minus defatigant; huic igitur praeferri debent, curruſque locum coeli opportunioris supplebit. Hiſce praemiſſis, ad medicamenta ſtricte ſic dicta jam propius attendamus.

Emetica—morbo recente, a frigore ducto origine, ſtrenuiſſime indicantur; ſuperficiem corporis verſus expellendo, vel conſtrictionem cutis relaxando, diaphoreſin promovent, corpuſque univerſum ſtimulando, vigorem abſorbentibus amiſſum reſtituunt; omni praeterea dubio caret, aquam hydropicam inter actionem vomendi ejectam quandoque fuiſſe *. Antimonii praeparationes et ipecacuanha huic ſcopo bene conveniunt; verum enimvero, ſi, paucis doſibus propinatis, effectus expectationi noſtrae non reſponderint, ab emeticis directis abſtineamus, eorumque qui eodem tempore

* Vid. London Medical Obſervations. Praelect. clinici Doctoris celeb. Rutherford, 1752.

pore alias ſecretiones promovent, periculum faciamus; huic generi referatur *radix ſcillae*, cujus eximias vires multoties expertus eſt primi ſubſellii clinicus ille Profeſſor Home. Modus praeceptoris adminiſtrandi ſatis ſimplex eſt; ad grana duo vel tria ſcillarum ſiccatarum adduntur grana nitri quindecim, tantumque pulveris nucis moſchatae; hoc in initio bis vel ter de die ſumitur, paulatimque ad nauſeam augetur, ope cujus futuram medicamenti doſin dirigamus. Diureſin pulchre promovet; praecipuum vero ejus effectum circa duodecimum diem, inducta vomitione, expectare licet; hoc enim modo viginti quatuor librae aquae in aſcite ſaepe evomitae fuerunt; ſi ita acciderit in hydropis hac ſpecie, tam accurate quam poſt paracentheſin in aſcite circumligandum eſt, paululumque vini, ad vires ſuſtinendas, permittendum. Etſi illuſt. noſter Home hujus medicinae in anaſarca nunquam periculum fecerit, nullus tamen dubitat, quin, ſi fides analogiae habenda, effectus eoſdem in hac, ac in altera

hydropis ſpecie, praeberet. Inquit praeterea, quod experimentum in anaſarca certe feciſſet, niſi inciſiones multo magis expeditas, immo diſſentientibus etſi pleriſque auctoribus, tutiſſimas quoque inveniſſet. Sed notandum eſt, ſyſtema torpidum hydropicorum, ad actionem iiſdem medicamentorum evacuantium doſibus non excitari, quae in corpore ſano vel in aliis morbis rem agerint; itaque, ſi vomitus tempore memorato non acciderit, eum antimoniali excitemus; ſi vero nobis hocce deficerit, medicina tamen noſtra ad diureſin promovendam utamur. Verum, ſi niſus ad vomendum apparuerit, per infuſum chamaemeli aut ſinapis, vel tenuem albi vitrioli ſolutionem, incitetur, quod ultimum caeteris anteponendum apparet, quippe quod, praeter emeticam, vim quoque poſſidet tonicam ac roborantem. Haec medicamenta, debilitate magna, dyſpnoea, lethargiciſque vel apoplecticis ſymptomatibus non contraindicantibus, duorum vel trium dierum intervallo,

intervallo, una cum frictione et exercitatione affidua, repeti debent.

Cathartica.—Elaterium, gambogia, et draftica iis fimilia, raro aut nunquam, morbo tantum ineunte, nifi leniorum impotentiam in officio fungendo fenfimus, adhibenda funt; etfi etenim, in initio morbi, robur corporis maxime praevaluerit, pauca tamen draftica, extra modum corpus debilitando, fpes futuras ab aliis medicamentorum claffibus fruftrarent *. Jalapio per fe, aut tartari cremore et calomela mixto, noftro judicio, pro directis catharticis uti debemus; forfitanque etiam quaedam mitiora, velut cremor tartari per fe, omnibus ab aliis fperatis conveniant; verum enimvero fluxum urinae eodem tempore promoveat, fi in aqua folutus foret; dofis ejus primo ad femunciam extendat, gradatimque ad unciam unam augeatur. Medicamentum hocce primo

* Et ubi fractae vires nocet vehemens per alvum purgatio; enim plus humoris e corpore ejicitur, eo major ipfius copia brevi in cavitates refluit. Mead, Monit. cap. 8.

mo nobis intulit Manghini *, posteaque eo optimo successu usus est celeberrimus Professor Home; et ex ejus observationibus de eo †, et ab effectu ejus in conclavi clinico nosocomii regii, credere inducor, quod aliis catharticis valde praestet, verisimileque videatur alio modo nonnunquam agere; enarratur enim ejus effectus anno millesimo septingentesimo septuagesimo octavo in aegrum quemdam, quo nulla spectata catharsi, sola ejus operatione ad diuresin restricta, sanavit. Nullum praeterea dubium manet, quin obstructiones aperiundo aliquando operatur ‡. Manghini effectus ab eo eosdem usu comperit; etiamque in hujusmodi statu, in affectionem quasi localem pendente, hincceque insanabili judicato, mensuram urinae ab eo maxime auctam esse repertum fuit. Quamobrem, ut hosce duos veluti evacuandi modos simul connectit, haud dubio remedium nobismet magni pretii illatum fuit,

et

* Vid. Comment. Acad. Bonon. p. 260.

† Praelect. clinic. celeb. Home.

‡ Praelect. in Mat. Medic.

et procul dubio experimento jure plerumque dignum. Sed non ſimulandum eſt, quod acidum vegetabile, maximam partem ejus componente, debilitans et refrigerans evadit; quam propter cauſam aromatica materia, ad hoſce effectus repugnandos, commiſceri debet *. At ſi ad extremum propoſito non congruerit, aliis catharticis, antea memoratis, haud raro utamur.

Pilulae tonicae—in patriam hancce nuper invectae fuerunt, et a nonnullis rem practicam medicinae exercentibus multum laudantur; ac, ſi fides iis habenda ſit, multum praeſtiterunt, melampodii extracto, gummi myrrhae, et cardui benedicti pulveri, compoſitionem debent; et beneficium ab iis interdum, nec empyricen exercendo, procul dubio acquiramus.

Diuretica.——Haecce maximi momenti ſunt; ob eamque cauſam, ſumma in iis adminiſtrandis cautela requiritur; ex remediis plurimis in hoc morbo uſitatis, minimae

* Praelect. Mat. Med. celeb. Home.

mae exceptioni ſubjiciuntur; ſi nil proſint, ſaltem innocua ſunt, et in corporis ſtatu debiliori, in iis haud ſine ratione equidem ad acquieſcendum coacti ſumus.

Scillae radix.—De hiſce jamjam ad aliam intentionem diximus; ſi in duplici propoſito ſupra memorato parum ſuccederint, iterum ad diureſin tententur promovendam: Nonnullis vero talis eſt idioſyncraſia, vel granum unum in ventriculo medicamenti hujuſce vix ſuſtineant; multum vero in pilulis cum gentianae radicis extracto formando praevertatur: Nec deſunt medici, iique periti, qui ad renes cum mercurio conjunctae ſint, dirigi certius aſſerunt. Hocceque conſilio duae pil. ſcill. phar. Edinenſ. partes cum una mercurialium commiſceantur.

Cremor tartari.—Hujuſce effectus, quo ad diureſin catharſinve ſpectant, minori majorive aquae quantitati, in qua diſſolutus fuerit, attribuendi ſunt: Hoc igitur praemiſſo, ei potio tam aquae ad intentionem addatur, ut mole parva zingiberis nucis moſchatae, vel cinnamomi, eventus ex vi

refrigerante

refrigerante evitentur, alvus non cieatur, diuresisque producatur ; semuncia pro dosi, modo supra memorato, administraretur, per diemque saepissime, ut apte tolerari possit, ncn obstante catharsi, repetiretur ; at, si tenellus erit aegrotus, divisis portionibus, intervallis aptissimis, sumi oportet.

Spiritus nitri dulcis—ad urinam promovendam satis idoneum videtur remedium ; proculque dubio hic locum obtinere debet : Ex viginti ad guttas quinquaginta pro re nata repetitas adsumatur.

Colchicum—tempore ex illo quo primum Doctor Storckius tractatum suum in lucem edidit, apud nostrates in frequenti usu est, viribusque magnis praeditum videtur. Inter medicinam attamen exercentes, de vi ejus etiam adhuc moventur lites : Ei scillas longe anteponendas alii ducunt ; dum alii vero, contrariam amplecti sententiam, illo maxime nituntur. Adhiberi potest vel per se, oxymellis forma, vel electarii crassitudinem cremori tartari adjunctum. Doctori Gregory, jam fatis abrepto inimicis, nulli

nulli etſi fama ſecundo, valde arridebat haecce admiſtio. Teſtatur eam frequentius feliciori ſucceſſu, remediorum alterutro ſeperatim ſumpto, uſurpatam fuiſſe: Unum exemplum recenſere juvat, quo, hydrope huicce jam cedente, pars una componens ſubducebatur, ac aegrotus ſtatu eodem manſit; ſed, ea reſtituta, morbum penitus fugavit. Siquidem vero in omni exemplo diuretica haud paſſibus procedunt aequis, ea non deponenda cenſemus, priuſquam etiam ſalis alkalini, acidi liquoris, vulgo *punch* dicti, et bacc. juniperi infuſionis, periculum fecerimus.

Digitalis—nonnullis ſub inſpectione celeberrimi Doctoris Hope, in Noſocomio regio Edinenſi nuper habitis experimentis, liquido conſtat, remedium eſſe potentiſſimum; in primordio vero morbi ſumi debet; forma hactenus infuſionis ſemper exhibita fuit.

Sudorifica.—Inter medicinae peritos plerumque convenit, haecce ex uſu fore pro certo, ſi habuiſſemus ea inſtituto quo adhibentur,

bentur, ſemper reſpondere; ſed ob cutis conſtrictionem, languidumque ſanguinis motum in partibus externis, ſudorem evocare valde difficile eſt; vixque ex illis quicquid ſperatum, niſi ab perſpiratione impedita originem duxerit morbus, immo eodem tempore manente ſyſtematis vigore. In noſocomio autem regio, quo magis tranſpiratio per cutem augebatur, eo magis urinae profluvium augeri notavit Doctor Hamilton.

Electricitas.—Scintillae quamplurimae, iterum atque iterum repetitae, homini inſulato demptae, remedium valde probabile penituſque innocuum videntur, abſorbendique vires eodem tempore augent; hujuſmodi attamen potentiſſima ſunt, quae ad vomitionem inferendam etiamnum tendunt.

Pulvis Doveri—ad hoc vero praeſtandum, haud infimi nominis remedium videtur, et in hunc finem felici ſucceſſu in noſocomio noſtro uſurpatus fuit, nec compoſitione, agendi modoque minus ex eo ſperare poſſemus. Quoad formam, in bolum

crustulo farinario tenuissimo involutum redactus, aptissime sumi videtur.

Antimonii praeparationibus,—quoque, testante Doctore Donald Monro celeb. nonnulla habenda est fides; nam, inquit ille, non modo ad cutim remittendam inserviunt, sed etiam alvum solvunt, urinam augent. Horum medicamentorum operatio, balneo tepido forsitan adjuvaretur; arenae balneum, vel clibanus ab antiquis usurpatum, etiam ex commodo essent *.

En generalis nostra methodus! Nobismet autem occasio saepe praebetur peculiaria quaedam animadvertendi, quae seu causae agentia remotae, ad artis normam tractandae sunt; sic, si obstructio urinae morbum intulisset, ad urinam moventia confugeremus; si vero perspiratio impedita in causa sit, ab emeticis potius, sudorificisque suppetias peteremus; si alii non cedat morbus, alii

* Evocandus est sudor non per exercitationem tantum, sed etiam in arena calida, vel laconico vel clibano, similibusque aliis; maxime enim sunt utiles siccae sudationes naturales; Vid. Celsus, lib. 3. cap. 24.

lii recurrendum, raroque pro inſanabili habendus eſt, antequam illorum potentiſſimis uſi ſumus. Si vero indies malum, non obſtante medicina, ingraveſcat, vel, priuſquam medici conſilium requiratur, ad ſummum uſque gradum pervenerit; ſi tumoribus longe lateque extenſis comitatum, inque texturam pulmonum cellularem penetraverit; ſi dyſpnoea periculoſa jamjam illata fuerit, vel ſi partes tumidae rupturam minitent; aqua inciſionibus caute abſtrahatur. Parvulae igitur puncturae, ſpatio pollicis intermiſſo, ſcalpello chirurgico fiant, minus utpote periculum habentes, quam majores; inſuper, majori numero ſaepiuſque repeti, poſſint. Partes vero magis dependentes primum non pungendae, ut gangraena probabilius fluidum ſeroſum ex variis foraminibus, minore quantitate ac momento deducendo, quam intempeſtive totum ſemel detrahendo, evitabitur. Femora ideoque primo, caute evitatis nervis, vaſiſque ſanguineis, pungenda ſunt, partibuſque ſuperioribus frictione ac compreſſione

levi

levi expurgatis, gradatim ad talos deſcendendum eſt; cruribus tuncce lanula circumvolutis, vulneribuſque identidem leni aliqua materia inunctis, gangraenae exortum uſu fomentationum adſtringentium, cum camphorato vini ſpiritu, vino rubro Luſitanico, intuſque cortice Peruviano adhibitis, caute praecavemus.

Frictio.—Siquidem ad abſorptionem augendam, dum calorem nativum reſtituendum tendit, aſſidue applicari debet; nonnunquam etiam, interveniente materia aliqua oleoſa, (oleo nempe cicutae, vel camphorato), quae aegri animum occupando, magiſque morigerum praeſcriptioni reddendo, multum prodeſſe, imo etiam abſorptioni plurimum favere poteſt, et quo minus abradatur cutis, plurimum valet.

Annon frictio cum materiis ſtimulantibus in nonnullis hujuſce morbi ſtadiis, abſorptionem promovendo, aliquo interveniente gradu febris, uſui eſſe poſſet? Jam notavit etenim Doctor Alexander, de uſu externo cantharidum diſſerens, efficax medicamentum

dicamentum evadat, praecipue in omnibus affectionibus confirmatis, frigidi, leucophlegmatici generis, ubi naturalis calor ac circulatio defecerint; siquidem ejus ope, fervorem inflammationemque artificialem in partibus hisce excitare possumus, quibus obstructiones relinantur, ac absorptio humorum extra vasa effusorum promoveatur *. Oleum hepatis squatinae, in terris editis Scotiae, frequenter usum fuisse fertur, frictione in rachitide externa, eventuque prospero, et magis minusve usu ejus copioso, quem febris gradum volunt, excitare posse ejusdem loci incolas; illud operandi hocceque modo mederi †. Nonne hinc concludere licet, aliquam parvam similitudinem, rachitidem inter et anasarcam, adesse? Utrique debilitatis magnus inest gradus, ac nimia aquae copia in utro casu abundat, totumque systema afficitur; intervenientique febre, haud raro in sanitatem anasarca abit; idcirco in manibus forsitan disciplina

prac-

* Vid. Experimental Essays.

† Prael. celeb. Doctoris Duncan.

practica eruditorum, in nonnullis casibus, experimentum mereretur. Usus indusii ac ex lanula subligaculorum praescribi debet, ac si aeger in frigido vel madido aëre vitam agat, in sicciores, mitioresque regiones, demigrare oportet. Si medicamentorum jam memoratorum usu, vel alia quacunque ratione, tumor hydropicus amoveatur, summa ope niti decet ne recurrat morbus; idcirco prae oculos habenda est,

Indicatio secunda; novam nempe praecavere accumulationem *. Admonitiones de cibo, potu, ac exercitatione jam traditae, hicce ad unguem observandae sunt; prorsus enim necessariae sunt, minoremque haud medicamentorum partem efficiunt; etsi consilia hisce de rebus antedicta,

* At vero prae caeteris serio animadvertendum est, quod, quoties hunc morbum solis corroborantibus, vel etiam lixivialibus, aggredimur, aeger nullo modo expurgandus est, sive mitiori, sive fortiori quocumque pharmaco, tantisper dum sanguinis corroborationi navatur opera. SYDEN.

dicta, ad tonum recuperandum, haud omitti queunt; hic attamen repetitione haud opus esse arbitramur. Longis vero intervallis, lene emeticum (nostra quidem sententia) adhibere convenit; multumque, ni fallor, proderit, non solum seu exercitationis species, verum etiam partis alicujus effusionis occultae, quae adesse arbitraretur, absorptionem promovendo. Diuretica inter usum refoventium frequentius adhiberi licet.

Cortex Peruvianus—tonica inter eminet, votisque semper respondet, satisque innoxius est. Quo magis attamen emolumentum ex eo speramus, tanto magis in substantia, portionibus largis saepe saepiusque repetitis, exhibere debemus; eodemque tempore quo evacuantia, licet modo exhibendi solito repugnet, alternatimve cum illis praescribatur, existimamus. Vinum rubrum vel Lusitanicum, utpote quam aqua majori vi tonica praeditum, ad corticem vehendum ergo longe anteponendum.

Chalybeata.

Chalybeata.—Haec ſaepe multum proſunt, ſimulque vel alternatim cum cortice adhiberi poſſunt. Variae a variis auctoribus ferri praeparationes, ſicuti caeteris anteponendae, collaudatae fuerunt; attamen ſal martis, virideve vitriolum, tinctura martis, cum limatura ferri praeparata, nunc nec immerito palmam omnibus aliis praeripere videntur.

Acidum vitriolicum—eodem animo quo cortex vel chalybs uſurpare licet, et fere una cum iis adhibetur; vires ejus tonicae omnibus adeo innoteſcunt, ut de illo tanquam de caeteris parum dici reſtat.

Mutatio coeli—quamvis vi tonica ſtricte loquendo nequaquam pollet, attamen (neminem enim opinor fugit, quot quantaſque in corpore mutationes animus efficere valet) novarum inſolitarumque idearum ſeries, ex ea orta, una cum exercitatione itenerandi, eam noſtra attentione nec immerito dignam reddunt. Ad fontes iter medicinales aegrotus tendat, illic hilaritas praeſidet, reſque opportunae gaudent. A-

quarum

quarum etiam mineralium potatio, praefertim fi chalybeata, in fubftantia adhibita, naufeam creaverint, ex commodo effent, et quibufvis aromaticis, vel vino, palato eas gratas reddendi caufa, admifcere licet.

Balneum frigidum.—Lavatione in aqua frigida marina, apto tempore anni, forfan feliciter uteremur; fed femper caute, nec antequam aegrotus quemdam virium gradum recuperaverit, me judice, adhiberi debet.

Levis compreffio, cruribus ac abdomini admota, firmitudinem etiam tonumque folidis praebebit. Indicationem tertiam omnino ad venaefectionem topicam vel generalem reftrinximus, ut de aquae per puncturas extractione, jam fufe dictum fuit. Symptomata urgentia, quae fanguinis emiffioni faveant, ut nobis liquet, ad laefam refpirationem malis localibus ftipatam, referenda funt. Quamobrem, ut res magni momenti fit, oculos noftros ad eam modo vertamus. Effectus fanguinis miffionis, omni tempore, cunctifque morbis,

diligenter animo versari, priusquam absolvatur, oportet; plusque in hujuscemodi morbis, quam in aliis, cautela, opus est. Si habitu plethorico guadeat aeger, viribus haud admodum fractis, si urgeat ingens dyspnoea, vel affectione topica comitata, quae anasarcam intulisse suspicaretur, et si morbus non longe provectus erit, primum quid epispastica ad haec symptomata sedanda facere possint, experiamur; et si votis non respondeant, sanguinem mittere modo topico, vel hirudinibus, vel scarificationibus, progrediamur; et ad generalem de brachio sanguinis detractionem, omnibus aliis modis parum succedentibus, tandem confugiendum est. Quantitas, uno tempore vel hocce vel modo alio emissa, parva debet esse, quippe ad libitum repeti potest; tametsi enim morbus subito irrumpaverit, crasis sanguinis longa ejus duratione admodum laedatur. "Si hydropicus (ait *Hippocrates*) difficulter spiraverit, et tempus vernum fuerit, et simul aetas viguerit, et virium robur adsit, de brachiis sanguinem

ſanguinem detrahere oportet." Ægineta etiam haec verba habet: " Curantis initium facimus in anaſarca ab evacuatione per venaeſectionem, maxime ſi ob haemorrhoidum aut menſtruae purgationis ſuppreſſionem conflata fuerit affectio:". Vobis vero nimium non credendum eſt ſpeciei ſanguinis jam detracti: tametſi enim auctores aſſeruerunt, ſanguinem in hocce morbo detractum tunicam craſſam ſemper habere; accurato tamen experimento, hancce tunicam tantam quantitatem materiae coagulabilis in ſe continere, quantam ſanguis in morbo inflammatorio detractus, nequaquam conſtat *. Ubi convaluit aliquis, diu tamen alienus ei veneris uſus ſit †.

Hocce opuſculo nunc tandem ad finem perducto, nihil mihi reſtat, praeterquam gratias quam maximas agere doctiſſimis Praeceptoribus meis; omnibuſque aliis in hacce alma academia, a quibus mihi contigit

* Vid. Hay's Experiments on the blood.

† Vid. Principia Medicinae ab illuſtr. Home.

git erudiri. Ac, quamvis eheu! mihi nunquam erit voluptas eos amplius revifendi, tamen infinita beneficia in me collata, dum illis aufpicibus medicinae ftudio animum adhibui, ex pectore meo nunquam dilabentur.

FINIS